

Justis- og beredskapsdepartementet
postmottak@jd.dep.no

Deres ref
10/10885-EDE

Vår ref.
201200873-2

Saksbehandler
Kari Leira Bjørnsnø
73 56 70 51

Dato
01.02.2013

Høringsuttalelse - Rapport om etterkontroll av kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker

Domstoladministrasjonen viser til høringsbrev av 22. oktober 2012 i ovennevnte sak.

Vi vil i vår høringsuttalelse konsentrere oss om de av forslagene som berører domstolene.

Valg av prosessform ved domstolskontroll

Domstoladministrasjonen støtter forslaget om at domstolskontroll med kommisjonens avgjørelser skal gå etter reglene i tvisteloven og ikke straffeprosessloven, jf. § 395 fjerde ledd i utkastet.

Begrensninger i domstolenes overprøvingsadgang

Domstoladministrasjonen er også enig i at domstolskontrollen bør begrenses til den generelle lovtolkning og grove og åpenbare saksbehandlingsfeil, jf. punkt 3.3.6.3 i rapporten. Vi mener videre at det av informasjonshensyn bør vurderes å ta inn i lovteksten hva domstolene kan prøve, i og med at domstolskontrollen etter forslaget er vesentlig mer begrenset enn det som ellers gjelder ved domstolenes prøving av forvaltningsvedtak.

Forslaget om lagmannsretten som førsteinstans

Arbeidsgruppen har foreslått at lagmannsretten skal være førsteinstans ved søksmål om gyldigheten av kommisjonens avgjørelser, jf. § 395 fjerde ledd i utkastet. Domstoladministrasjonen støtter ikke dette forslaget.

I Norge er tingrettene den ordinære førsteinstans for saker som reises for domstolene. Lagmannsrettene har sin hovedfunksjon som ankeinstans, mens Høyesterett i hovedsak har ansvar for rettsavklaring, rettsenhet og i noen grad rettsutvikling. Vi viser til Tvistemålsutvalgets drøftelse om instansenes funksjoner og oppgaver i NOU 2001:32 Rett på sak del II punkt 8.4-8.6, som departementet sluttet seg til i Ot.prp. nr. 51 (2004-2005) punkt 4.5. Slik Domstoladministrasjonen vurderer det, må det kreves tungtveiende grunner for å gjøre unntak fra hovedregelen om tingrettene som førsteinstans.

Arbeidsgruppen har begrunnet forslaget om å gjøre lagmannsrettene til førsteinstans med at "en enslig tingrettsdommer" vanskelig vil ha gode forutsetninger for å overprøve kommisjonens vurderinger om gjenåpning. Domstoladministrasjonen kan ikke se at

tingrettene vil ha dårligere forutsetninger for å overprøve slike avgjørelser enn andre typer avgjørelser som bringes inn for tingrettene. Vi minner også om at tingretten kan settes som forsterket rett dersom saken reiser kompliserte faktiske eller rettslige spørsmål, jf. tvisteloven § 9-12 fjerde ledd.

Prinsippet om tingrettene som førsteinstans gjelder også ved søksmål om avgjørelser truffet av kollegiale forvaltningsorganer. Domstoladministrasjonen kan ikke se at særregelen som gjelder for Trygderetten, og som arbeidsgruppen har vist til, tilsier at lagmannsretten også bør være førsteinstans ved søksmål om avgjørelser truffet av Gjenopptakelseskommisjonen. For øvrig skiller Trygderetten seg fra Gjenopptakelseskommisjonen ved at Trygderetten er et ankeorgan som overprøver forvaltningens vedtak, mens Gjenopptakelseskommisjonen fungerer som første administrative instans.

Arbeidsgruppens forslag om å gjøre lagmannsrettene til førsteinstans ved søksmål om kommisjonens avgjørelser synes også å være begrunnet med at man på den måten ”sparer en instans” på veg fram mot en endelig, rettskraftig avgjørelse, se rapporten side 100 punkt VII. Dette argumentet kan imidlertid anføres generelt ved enhver domstolsprøving av forvaltningens avgjørelser, og gjelder altså ikke spesielt for domstolskontroll med avgjørelser fra Gjenopptakelseskommisjonen.

Domstoladministrasjonen frykter at den foreslåtte lovendringen, hvis den blir vedtatt, vil kunne føre til press på at avgjørelser fra andre spesialiserte forvaltningsorganer kan bringes inn for lagmannsrettene som førsteinstans. Dette vil være uheldig, da det vil kunne røkke ved de grunnfestede prinsippene om de ulike rettsinstansenes rolle og funksjon i rettspleien. En slik utvikling vil kunne bidra til å svekke tingrettenes stilling og komme i konflikt med lagmannsrettenes oppgave som ankedomstoler. Dersom det åpnes for at avgjørelser truffet av mer eller mindre domstollignende forvaltningsorganer kan bringes direkte inn for lagmannsretten, aksepterer man dessuten at slike organer, om ikke formelt, så i realiteten blir integrert i domstolssystemet som en slags førsteinstans.

Det er videre grunn til å anta at man verken vil spare tid eller kostnader ved at søksmål om kommisjonens avgjørelser bringes direkte inn for lagmannsrettene.

Domstoladministrasjonen legger til grunn at det store flertallet av saker blir avgjort i én instans, og at behandlingen vil skje både raskere og med mindre ressursinnsats i tingretten enn i lagmannsretten.

Domstoladministrasjonens forslag er etter dette at søksmål om gyldigheten av kommisjonens avgjørelser fremmes for tingretten som førsteinstans.

Forslaget om at avgjørelser om salærgodtgjørelse og innsynsnektelse samt spørsmål om kommisjonens habilitet skal kunne bringes inn for domstolene

Arbeidsgruppen har foreslått at kommisjonens avgjørelser om salærgodtgjørelse til forsvarer og bistandsadvokat (forslaget om endring i § 397 andre ledd) og innsynsnektelse etter § 398 fjerde ledd skal kunne bringes inn for domstolene. Videre har arbeidsgruppen foreslått at kommisjonen skal kunne forelegge spørsmålet om kommisjonens habilitet for domstolene, jf. utkastets § 396 tredje ledd.

Domstoladministrasjonen har ingen prinsipielle innvendinger mot dette forslaget, bortsett fra at vi mener at disse sakene må bringes inn for tingretten som førsteinstans, og ikke lagmannsretten, se foregående avsnitt.

Domstoladministrasjonen har vurdert i hvilken grad disse nye oppgavene vil medføre økt arbeidsbelastning og økte kostnader for domstolene. Vi har vært i kontakt med leder for Gjenopptakelseskommisjonen, som antar at svært få slike saker vil bringes inn for domstolene.

Med hilsen

Willy Nasset
avdelingsdirektør

Kari Leira Bjørsnøs
seniorrådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk i Domstoladministrasjonen og har derfor ingen signatur.